

نواختن با دوربین

فیلم‌های موسیقی از باخ تا باب دیلن

احسان خوش بخت

کتابخانه کسری

نواختن با دوربین

«فیلم‌های موسیقی» از باخ تا باب دیلن

احسان خوش بخت

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

خوش بخت، احسان، ۱۳۵۹ -
نواختن با دوربین: «فیلم‌های موسیقی» از باخ تا باب دیلن/احسان خوش بخت؛
ویراستار سید حمید حیدری‌ثانی.
مشهد: کتابکده کسری، ۱۴۰۰.
۱۶۴ ص.

۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۲۲-۰

شاپک:
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: نمایه.

Motion pictures and music
Music in motion pictures
Musicians in motion pictures

موضوع: سینما و موسیقی
موضوع: موسیقی در سینما
موضوع: موسیقی دانان در سینما
موضوع: موسیقی فیلم -- قرن ۲۰ م. -- تاریخ و نقد

Motion pictures music -- 20th century -- History and criticism
Jazz in motion pictures

موضوع: جاز در سینما

شناسه افزوده: حیدری‌ثانی، سیدحمید، ۱۳۶۳-، ویراستار

ML۲۰۷۵
۷۸۱/۵۴۲۰۹
۷۳۶۷۴۹۰

رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

نواختن با دوربین

«فیلم‌های موسیقی» از باخ تا باب دیلن

احسان خوش بخت

ویراستار: سید حمید حیدری‌ثانی از «ویراستاران»

صفحه‌آرایی: منا گندمکار

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰

شاپک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۲۲-۰

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی: مشهد، فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۵۱ ۳۷۶۷۰۰۱۹

وبسایت و فروشگاه اینترنتی: www.kasrapublishing.ir

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه‌کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

فهرست

۹	گام‌هایی به سوی چند تئوری دربارهٔ «فیلم‌های موسیقی»
۴۱	حافظه و هویت و روایت در آواز سینمایی؛ پردهٔ آوازه‌خوان
۵۳	موسیقی جاز و سینما
۷۱	هم‌بداه‌نوازی بلوز؛ یک سمفونی شبانه
۷۹	کلینت ایستوود و موسیقی جاز؛ تک‌نوازی‌ها و هم‌نوازی‌های کارگردانی آمریکایی
۸۵	ویپلش؛ موزیسینی در آتش
۸۹	مردان بازوطلایی؛ موسیقی جاز و موسیقی متن فیلم
۱۰۹	جاز از راه سمرقند؛ موسیقی امین‌الله حسین
۱۱۳	بداه‌نوازی روی نقد فیلم: گفت‌وگو با جان‌تان رزنام
۱۲۳	موسیقی راک و سینما
۱۴۳	مارتین اسکورسیزی و رولینگ استونز؛ لحظه‌های بلوز
۱۵۱	پیوست اول: فیلم‌های موسیقی که باید دید
۱۵۳	پیوست دوم: نمایه اسامی فیلم‌ها
۱۵۷	پیوست سوم: نمایه اسامی اشخاص

مقدمه

من هم مثل خیلی از فرزندان عصر سینما و تلویزیون، بخش عمده‌ای از تاریخ موسیقی را از طریق تصاویر متحرک و با دیدن نوازندگان و موسیقی‌دانان و خوانندگان در فیلم‌های داستانی و مستند کشف کرده‌ام. بین آواز و ساززدن لویی آرمسترانگ به عنوان قطعات ضبط‌شده موسیقی با تصویر ثبت‌شده او در فیلم‌ها، با آن عرق روی پیشانی و چشمان درشت‌شده و زخم روی لبش که حاصل دهه‌ها دمیدن در ترومپت بود، ارتباطی حیاتی وجود داشت. این نه فقط برای دیدن کشمکش فیزیکی یک موزیسین با خودش و بدنش و سازش در حین اجرا، بلکه برای دیدن روابط او با بقیه موزیسین‌ها بود و اینکه آرمسترانگ چطور فضای پیراموش را می‌بلعد، چطور به طَبال گروه با شوق نگاه می‌کند و نخ می‌دهد یا چه شوخی‌هایی در گوش جک تیگاردن زمزمه می‌کند که ما هرگز نمی‌شنویم. شنیدن کی بود مانند دیدن؟

شاهکارهای مستند درباره موسیقی، مانند **جاز در روزی تابستانی**، **پشت سرانگاه نکن و مونتری پاپ**، هم به درک من از انواع مختلف موسیقی که در آن‌ها شنیده می‌شد (جاز، راک اند رول، گاسپل، فولک، راک، موسیقی سنتی هندی) کمک کرده‌اند و هم اطلاعات بی‌اندازه مهمی در خود داشته‌اند درباره ارتباط موسیقی با جوامع و دوره‌های فرهنگی که این آثار موسیقی از آن‌ها برآمدند. هدف این کتاب مطالعه هر دو جریان و نقش سینما در ترجمه آن به تصویر و چگونگی بازنمایی موسیقی است.

این کتاب حاصل دو دهه نوشتن درباره سینمای موسیقی است و رویکردی تجدیدنظرطلبانه دارد، هم تجدیدنظر در موضوع در مقایسه با آثار مکتوب دیگر و هم

تجدید نظر خود این نویسنده در دریافتش از موسیقی که این آخری باعث شد بخش عمده‌ای از نوشته‌ها و دیدگاه‌هایی را که در اوایل کار درباره موسیقی داشتم، دور بریزم و آن‌ها را در طرحی تازه بیان کنم.

این کتاب چند حالت ممکن برخوردار موسیقی و سینما را بررسی می‌کند: کمی درباره موسیقی‌ای است که در فیلم‌ها می‌شنویم و خیلی بیشتر درباره موسیقی‌ای حرف می‌زند که می‌بینیم. از نظر گونه‌های موسیقی محل بحث، چون هنوز هم فیلم‌های درباره موسیقی کلاسیک و جاز و راک از نظر تعداد و عمق و محبوبیت بر بقیه انواع موسیقی برتری دارد، تمرکز من نیز بر همین گونه‌هاست؛ اما باید اعتراف کنم که سلیقه موسیقایی‌ام نیز در همین محدوده‌ها باقی می‌ماند و حوصله آن دسته از الحان و صداهایی را ندارم که بیشتر به «موسیخی» نزدیک است.

یکی دیگر از عناصر شکل دهنده این کتاب، فعالیت‌های من است: نوشتن، معرفی پیش از نمایش و سخنرانی برای نمایش فیلم‌های موسیقی، به خصوص فیلم‌های جاز، در جشنواره‌های جهانی و در یک نمونه در سینماتک موزه هنرهای معاصر تهران. اولین مجموعه از آثار سینمایی درباره موسیقی جاز را با همکاری منتقد آمریکایی، جانانان ژن‌بام، در فستیوال فیلم II Cinema Ritrovato در بولونیا ایتالیا در سال ۲۰۱۵ نمایش دادم. این برنامه کمی بعد در شهرها و کشورهای دیگر مثل ترکیه، فنلاند و سوییس تکرار شد. برای همین، فصلی از این کتاب به گفت‌وگوی من و ژن‌بام درباره موسیقی جاز و سینما اختصاص داده شده است.

در همان فستیوال در بولونیا بود که در یکی از برخوردهای فراموش نشدنی زندگی‌ام، با دی‌ای پنی‌بیکر، بزرگ‌ترین کارگردان مستندهای موسیقی و پدرخوانده مستند راک یا «راکیومنتری»، آشنا شدم. پنی‌بیکر ۹۲ ساله پراز شور زندگی و سرزندگی و شوخ طبعی بود. حافظه‌اش دست نخورده بود و همیشه داستان‌هایی تازه از نیم قرن کارگردانی فیلم‌هایی درباره موسیقی داشت. وقتی از او درباره موزیسین محبوبش پرسیدم و در حالی که منتظر شنیدن اسم باب دیلن یا جیمی هندریکس بودم که بهترین فیلم‌های هر دو موزیسین را پنی‌بیکر کارگردانی کرده است، او با کمال تعجب از دوک الینگتن اسم برد که نه فقط موزیسین محبوب من، بلکه آدم محبوب من نیز هست. این من را حتی بیشتر از قبل به پنی‌بیکر که دو سال بعد از این دیدار درگذشت، نزدیک کرد. این کتاب به خاطر او تقدیم می‌شود.

احسان خوش‌بخت

زمستان ۱۳۹۹

■ **نواختن با دوربین** بیش از هرچیز حاصل تمرکز است. حاصل تلاشی چند ساله برای نور انداختن بر گوشه کمتر دیده شده جهان سینما و موسیقی. شاید پیش از این کتاب‌هایی در رابطه با موسیقی و سینما خوانده باشید؛ اما این کتاب طعمی شخصی دارد که با وسواس و جزئیات پرداخت شده است و همین سراسر متفاوتش می‌کند. اگر در کتاب‌های مشابه می‌توانستید تشخیص دهید که کدام کفه ترازو بین سینما و موسیقی سنگین‌تر است، این کتاب سرشار از عشق به هردو است، شبیه به احسان خوش‌بخت که چشم‌هایش در گفتن از سینما و موسیقی به یک اندازه برق می‌زند. دانشجویان و مدرسان سینما، علاقه‌مندان به جاز، بلوز، راک و دوستداران سینمای مستند و دنبال‌کنندگان تاریخ سینما و موسیقی به یک اندازه از کتاب اطلاعات خواهند گرفت. نویسنده به گفته خودش بخش عمده کتاب را به موسیقی‌ای که می‌بینیم اختصاص داده و کتاب هم مسیری مشابه می‌رود و تبدیل به کتابی می‌شود که هر لحظه بیشتر و بیشتر آن را می‌شنویم.

شهرام مگری

ISBN: 978-622-6963-22-0

شهرسازی
معماری و
کتابخانه تخصصی هنر

اصالت و قیمت این کتاب فقط با هولوگرام اختصاصی «کتابکده کسری» تأیید می‌شود.